

PAPER DETAILS

TITLE: Büyüme Odakli Bir Vergi Sisteminin Türkiye`de Uygulanabilirliği Üzerine Degerlendirmeler

AUTHORS: Gökben GÜNEY,İhsan Erdem SOFRACI

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/561952>

Büyüme Odaklı Bir Vergi Sisteminin Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler

Gökben GÜNEY

Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
gokbenguney@mersin.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-2567-1068

İhsan Erdem SOFRACI

Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
erdemsofraci@mersin.edu.tr
Orcid ID: 0000-0001-5622-6250

Makale Geliş Tarihi: 25.06.2018 Makale Kabul Tarihi: 30.07.2018

Öz

Büyüme odaklı bir vergi sisteminin uygulanabilme koşulları literatüre 2000’li yıllardan itibaren giren bir kavramdır. Türkiye’de ise bu sistemin uygulanabilirliği ile ilgili analizleri içeren çalışmalar henüz yeterli düzeyde değildir. Bu anlamda yapılacak çalışmalar, maliye alanında literature katkı niteliği taşıyabilir.

Bu noktadan hareketle, bu çalışmada Türkiye’de vergi harcamaları kalemi olarak son dönemde öne çıkan vergi teşviklerinin, büyüme ve vergi uyumu üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; Türkiye’nin sürdürülebilir büyüme ivmesini yakalayabilmesi, vergi reformlarının niteliğiyle doğrusal ve tek yönlü bir ilişki içerisindedir. Türkiye’de vergi reformlarının etkinliği ile ilgili hedeflerin; reformların performans kriterleri ve uygulandığı konjonktür ile vergi mevzuatındaki eksikliklerin giderilme düzeyine göre belirlenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, Vergi Politikaları, Vergi Uyumu, Vergi Teşvikleri

Evaluations on It’s Applicability of Tax Friendly Tax System in Turkey

Abstract

The conditions under which a tax friendly tax system applied is a concept that has been introduced since the year 2000. Studies involving the applicability of this system are not sufficient yet in Turkey. The studies to be carried out in this sense may carry the literature contribution in the field of public finance.

From this point on this study examined the effects of tax incentives which is recently featured in tax expenditures on growth and tax compliance. According to the results obtained in the study to catch the sustainable growth momentum of the reforms in Turkey with the linear nature of the tax and one-way relationship. In Turkey, aims for the efficiency of tax reforms the performance criteria of the reforms and the conjuncture applied should be determined to the level of elimination of deficiencies in tax legislation.

Key Words: Economic Growth, Tax Policies, Tax Compliance, Tax Incentives

1. Giriş

Kamu sektörü ekonomik büyüme ve kalkınma amacına yönelik maliye politikası uygulamalarında, uzun süredir vergi, harcama, borçlanma politikası gibi araçlardan yararlanmaktadır. Bu araçlardan en fazla vergi politikasını kullanmaktadır.

Vergi ile büyüme arasındaki ilişkinin mevcut Türk vergi sisteminin yapısı üzerinde işlerliğini sorgularken, büyümede engelleyici/destekleyici vergileri saptamak gerekmektedir.

Büyüme odaklı bir vergi sisteminin en önemli ilkelerinden biri, vergilemede adaletin sağlanmasıdır. Vergilemede adalet; vergi reformlarının mükelleflerin gelecekle ilgili kararlarını saptırmayan, emek ve sermaye arasında vergi uyumu konusunda denge kurabilen, bireyin önceliklerine önem veren bir yapıya kavuşturulması halinde sağlanabilir.

Ancak günümüzde büyüme ile ilgili hedefler hususunda yapılan çalışmalar, uluslararası rekabeti baz aldığından, büyüme dinamiklerini etkileyen vergi ile ilgili davranışları incelerken “vergi uyumsuzluğu” kavramını göz ardı edebilmektedir.

Bu eksikliklere vurgu yapmayı amaçladığımız çalışmamızın ilk bölümünde, büyüme odaklı vergi sisteminin sağtığımız özelliklerinden bahsedilmektedir. Bu özellikler verilerle desteklenmeye çalışılmaktadır. İkinci bölümde, büyüme odaklı vergi sisteminin Türkiye’de uygulanabilirliği üzerine değerlendirmeler, vergi teşvikleri üzerinden yapılmaya çalışılmaktadır. Bu noktada, uygulanan teşviklerin nitelikleri genel hatlarıyla değerlendirilmektedir. Nihayet, sonuç kısmında ise Türkiye’de büyüme adına vergi teşvikleri ile vergi uyumunun işbirliği içinde yürütülmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

2. Büyüme Odaklı Bir Vergi Sisteminin Özellikleri

Bir ülkenin büyümesini etkileyen temel üretim faktörleri kuşkusuz emek ve sermayedir. 1970’lerin ortasından itibaren dünya ekonomisinde, krizlere olan dayanıklılığın azalması büyüme oranlarının gerilemesine ve yatırımların düşmesine neden olmuştur. Büyüme oranlarının sermaye veyahut emek yoğun tüm ülkelerde düşüşü, sermayenin değersizleşmesi kavramını gündeme getirmiştir. Sermayenin değersizleştiği bir konjonktür ise, büyümenin temel öğelerine teknolojinin de eklenmesini gerekli kılmıştır (Savran, 2013:69).

Günümüzde teknolojinin yeni üretim teknikleri ile üretilen ürünleri piyasalar yardımıyla bireylere ulaştırması, devletin vergilendirme alanında değişikliğe gitme ihtiyacına vurgu yapmaktadır. Büyüme ile vergi arasındaki ilişkinin incelenmesinde vergi reformlarının niteliği önem taşımaktadır. Vergi reformlarının, vergi sisteminin yapısı ile vergi oranları yardımıyla, toplumun belli bir kesimine avantaj sağlayıp, diğer kesimlere dezavantaja neden olduğu durumlarda büyüme olumsuz etkilenebilir. Kamunun adil bir yaklaşımı savunduğu varsayımından hareket edersek; kaynak dağılımında etkinlik noktasında kamu, toplumun belli kesimlerine

yönelik ayrıcalık sağlamayı neden tercih etmek zorundadır? Büyüme ile gelir dağılımındaki adalet arasındaki ilişkiyi yönetmede kamu hangi işlevi görür?

Solow’un 1956 yılında ortaya attığı büyüme teorisi bu sorunun yanıtını kısaca açıklamaktadır. Şöyle ki, devlet vergi reformları ile sermaye piyasasında bazı yatırım araçlarını daha karlı hale getirirken, aynı zamanda işgücü piyasasında işçi kesimin çalışma isteğini azaltabilme gücüne de sahiptir. Bu nedenle teknolojik üretkenlik düzeyi, sermaye stoku ve beşeri sermayesi güçlü olan ülkelerin GSYH’sı da gelişime açıktır (Engen&Skinner, 1996:2).

Bu anlamda kamu, ücret üzerinden alınan gelir vergisiyle piyasalardaki emek arzı ve işgücüne katılımı etkileyebilme gücünü elinde bulundurmaktadır. Diğer taraftan, AB ülkeleri ve Türkiye’nin de vergi sisteminde yer alan sermaye üzerinden alınan kurumlar vergisinin hesaplanmasında özsermayeye yürütülen faizlerin maliyet olarak kabul edilmemesi, özsermaye yerine borçlanma ile para bulmayı özendirerek şirketleri aşırı borçlanmayla karşı karşıya bırakabilmektedir (Batirel, 2015: 3).

Öyleyse büyüme odaklı bir vergi sisteminin vergilemedeki adaleti olumsuz etkilememesi ve sürekliliği adına her ülke için geçerli olan bazı özellikleri barındırması gerekir;

- Öngörülebilirlik
- Şeffaflık ve hesap verilebilirlik
- Mali, ekonomik ve sosyal amaç dengesi
- Gelir dağılımı etkisi
- Tasarruflar üzerindeki etkisi
- Kaynak dağılımı etkisi
- Vergi kanunlarındaki düzenlemelerin etkisi.

Yukarıda, ana hatlarıyla ele aldığımız vergi sisteminin temel yönlerine vurgu yapan faktörlerin, her birinin önem derecesinin aynı olacağını belirtmek isteriz. Büyüme üzerinde büyük bir öneme sahip olduğunu bildiğimiz faktörleri çalışmamızın bu kısmında kısaca açıklamaya çalışalım.

2.1 Öngörülebilirlik

Vergi kanunları, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kanunun içerdiği kişi ya da kurumları kapsamaya başlamaktadır. Dolayısıyla vergi kanunları kanun yürürlüğe girmeden önce gerçekleşen olaylara uygulanamamaktadır (Pehlivan, 2011:35). Bu yönüyle vergi kanunlarının mükelleflerin vergi yükümlülüğünü daha sade bir şekilde oluşturma amacıyla olduğu söylenebilir. Çünkü iktisadi anlamda mükellefler gelecekle ilgili plan program yaparken, mevcut yasaların işleyişine göre davranırlar. Aksi halde yeni çıkan bir kanunun mükellefin önceden dahil olduğu olayları kapsamaması durumunda, mükellefin gelecekle ilgili planları zarar görebilir ve vergi uyumsuzluğu doğabilir.

Mevcut vergi oranları, ekonomik hedeflerin gerçekleştirilmesi bakımından kamu için bir kılavuz niteliği taşır(Barro, 1981: 1). Kamu, bütçe planı yaparken kamuharcamalarındaki değişikliğin öngörülebilirliğini her zaman net olarak saptayamayabilir. Kamu bütçesi sürekli açık veren ülkeler için bu durum önemli bir sorundur.

Burada dikkat çekilecek bir diğer nokta ise, vergi oranları ile net faiz ödemeleri arasındaki ilişkidir (Feldstein, 1982: 28).Gelir dağılımı ve vergi uyumunu sağlama amacından hareket edilirse, faizin nereye ödendiği önem taşımaktadır.

Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde faiz ödemeleri üzerinden dış borçlanma ile kaynakların başka ülkelere aktarılması büyüme açısından tehlike yaratmaktadır. Türkiye'nin son 10 yılda sürekli olarak dış borcunun arttığı bilinmektedir. 2017 yılı son çeyreğinde Türkiye Brüt Dış Borç Stoku 453 milyar ABD dolarına ulaşırken stokun milli gelire oranı %53'lere ulaşmıştır. Aynı tarihte, net dış borç stokunun ise 291 milyar ABD doları stokun milli gelire oranı ise %34,2 olmuştur (www.hazine.gov.tr).

Gelişmekte olan ülkelerde, halen iç borçlanmayla(bankalar yardımıyla) hazineye kaynak aktarımı yeterli düzeyde değildir. Büyümenin gelir dağılımında adaletle çatışmasını önlemek amacıyla,kamu tarafından faiz ödemelerin kontrol altında tutulması gerekmektedir.Vergi gelirlerinin düzenli işleyişi sağlanmazsa, kamunun acil olarak herhangi bir finansman ihtiyacında vergi yükünü ağır hisseden mükelleflere başvurması söz konusu olabilir.Böyle bir belirsizlikte mükelleflerin vergiye bakış açısında olumsuzluk yaşanabilir.

Öte yandan piyasadaki belirsizlik özel sektörü karar alma noktasında öngörülebilirlikten uzaklaştırdıkça yatırımlar da olumsuz etkilenebilir.

Bilindiği üzere 1970'li yıllarda popüler hale gelen, yatırımcıların piyasadaki tüm riskleri öngörebildiğini varsayan etkin piyasa hipotezi, 1980'lerde aşırı volatilitenin açıklanmada yetersiz kalmasıyla birlikte yerini davranışsal finans teorisine bırakmıştır (Shiller, 2003: 84). Yatırımcıların irrasyonel kararlar almasına neden olan faktörleri inceleyen davranışsal finans teorisi, piyasaların öngörülebilir olmamasını bazı bilişsel hatalar ve önyargılara dayandırmaktadır.

Davranışsal finans kavramını, kamu bakış açısında “davranışsal maliye” gibi literatüre yeni girebilmesi mümkün olan bir kavramla inceleyelim.Bireylerin vergisel davranışlarını incelemede piyasadaki belirsizlikle doğru orantılı olarak, elinde bulundukları geliri kayba karşı olma duygusu ataleti tercih etmesine neden olabilmektedir.

2.2. Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik

1980'li yıllardan itibaren gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kamu etkinliği incelenirken, şeffaflık ve hesap verilebilirlik üzerinde durulan kavramlardır.Demokratik devletin temel özelliklerinden biri olan hesap verilebilirlik üç temel soruya cevap aramaktadır. Bunlar; kimler tarafından hesap verilebilirlik, ne için hesap verilebilirlik ve kime hesap verilebilirliktir. Anayasacı

devlette yönetim gücünü sınırlandırmak adına, kamu gelir ve giderleri ile ilgili bilgilerde bakanların parlamentoya ve kamuoyuna hesap verilebilirliği sorgulanmaktadır(SIGMA, 1997: 5).

Bir ülkede, bireylerin kamuya karşı tutumunu etkileyen hesap verilebilirlik problemini anlamak için kamu otoritesinin hedefleri incelenmelidir. Kamu otoritesi kimi zaman kamu faaliyetleri konusunda etkin bilgiye sahip bireylerin istemeyeceği şeyleri kamu yararına yapabilmektedir. Diğer yandan, kamu otoritesi birey isteklerinden daha farklı ve daha maliyetli planlara sahip olduklarında bunlara ilişkin bilgileri gizli tutmak isteyebilmektedir (Przeworski&Stokes&Manin, 1999: 40).

Son yıllarda kalkınmanın toplumsal aktörü olarak faaliyetlerini yürüten sivil toplum örgütleri, kamuoyu oluşturma yoluyla birey taleplerini ön plana çıkaran bir görev üstlenmiştir. Bu bağlamda, neoliberal politikalar çerçevesinde devletin harcamalarına ilişkin kısıtlamaların büyüme odağındaki yeri ile toplumun yoksul kesimleri açısından niteliği sivil toplum kuruluşları aracılığıyla sorgulanabilir (Petras & Lopez; 2001: 101). Böylece devlet tarafından kaynakların doğru alanlara aktarımı sağlanarak büyüme adına olumlu bir hamle yapılabilir.

Kamu tarafından beklentileri karşılamak amacıyla dört çeşit hesap verilebilirlik kullanılmaktadır (Romzek&Dubnick, 1987: 227). Bunlar kısaca;

- Hiyerarşik hesap verilebilirlik; Kamu kurumlarının beklentilerini yönetmek için kullanılırken, hiyerarşinin zirvesindekilerin önceliklerine odaklanmaktadır. Dolayısıyla hiyerarşik hesap verilebilirlik üst ve alt arasında operasyon prosedürleri, açık olarak belirlenmiş kamu kuralları ve düzenlemelerine dayalıdır.
- Yasal hesap verilebilirlik; Kamu faaliyetlerine ilişkin sık sık yapılan denetim kontrolünün olması bakımından hiyerarşik hesap verilebilirlikle benzeşmektedir. Ancak yasal hesap verilebilirlik hiyerarşik hesap verilebilirliğin aksine kurum dışındaki denetçi bir parti ve kuruluş üyeleri üzerine kuruludur. Politika yapımında, kamu yöneticileri vasi, denetçi parti ise kanun yapıcı rolündedir.
- Profesyonel hesap verilebilirlik; Kamunun faaliyetlerinin giderek karmaşık ve anlaşılabilir bir hal aldığı durumlarda politik hesap verilebilirlik önem taşımaktadır. Kamu görevlileri faaliyetlerini yürütürken eylemlerinden tam olarak sorumlu tutulmayı beklerler. Aksi halde kınama veya kovulma tehlikesiyle baş başa kalırlar.
- Politik hesap verilebilirlik; Demokrasiyle yönetilen ülkelerde kamu yöneticilerine uygulanan demokratik baskılar politik hesap verilebilirliği oluşturmaktadır. Eğer “itaat” profesyonel hesap verilebilirliğin simgesi olursa “cevap verebilirlik” de politik hesap verilebilirliğin simgesi olur. Burada kamuyu yönetenin(iktidarın) hangi seçmen grubuna hitap ettiğine bakılmaksızın, yöneticinin politika önceliklerine ve program odaklı gereksinimlerine yanıt vermesi beklenir.

Geçtiğimiz son 10 yılda, başta batılı ülkeler olmak üzere Latin Amerika, Asya ve Afrika’da yönetim reformlarının hareketlenmesiyle, yeni kamu yönetim biçiminin oluşumu hesap verilebilirliği daha öncelikli hale getirmiştir.

Büyüme konusunda Latin Amerika ülkelerine benzerliğiyle dikkat çeken Türkiye’nin yolsuzluk algısı bakımından da bu ülkelere yakınlığı olduğu bilinmektedir (www.transparency.org; 2016).

Öte yandan büyüme ile ekonomik özgürlük arasındaki ilişkiyi inceleyen bazı çalışmalar yolsuzluk ve rüşvet vermeme gibi endeksleri de ekonomik özgürlük içerisinde incelemektedir (Yalman&Sandalcılar&Demirkoparan; 2011:441).

2018 yılında ABD merkezli Heritage kuruluşu tarafından hazırlanan ekonomik özgürlük endeksine göre Türkiye, Kolombiya Peru gibi bazı Latin Amerika ülkelerinin bile gerisinde kalarak 58. sıraya yerleşmiştir. Dolayısıyla, Türkiye’nin GSYİH büyüme oranında ekonomik hedefleri tutturabilmesi için ekonomik özgürlük ve yolsuzluk algısı konularında iyileşme göstermesi gerekmektedir. Aksi takdirde kayıt dışılığı besleyen bu durum ekonomik hedefleri olumsuz etkileyecektir.

2.3. Mali, Ekonomik ve Sosyal Amaç Dengesi

Maliye politikaları temelinde verginin iki temel amacı vardır. Mali ve ekonomik amaçlar olarak tasnif edilen bu amaçlara, yıllar sonra gelir dağılımındaki adaleti sağlama anlamında üçüncü bir amaç olarak sosyal amaç dahil edilmiştir.

Verginin yalnızca mali amacına bakıldığında, kamuya daha fazla gelir sağlayan verginin büyümeye de aynı oranda fayda sağlayacağı düşünülebilir. Ancak ayrıntısıyla değerlendirilmesi gereken konu, hangi kesimler üzerinden alınanvergilerin büyümeye katkı sağlayabileceğidir. Dolayısıyla ekonomik ve sosyal amaçların da modern bir vergi sisteminde gözetilmesi esastır.

Bu anlamda, 21 Mart 2018 itibariyle kamuoyu tarafından “Torba Yasa” olarak bilinen “Vergi Kanunları ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun “ yukarıda bahsettiğimiz alanda verilen teşviklere göz atmayı gerekli kılmaktadır. Bu teşviklerin yapıldığı alanlar kanunda kısaca şöyle belirtilmektedir (www.tbmm.gov.tr, 2018: 4);

- Yatırımın, üretim ve istihdamın Ar-Ge yenilik ve tasarım faaliyetlerinin teşvik edilmesi (KDV istisnası, amortisman uygulama süresinin kısaltılması),
- Amatör sporun desteklenmesi (gelir vergisi kesintilerinin iadesi),
- Vergi tabanının genişletilmesi(konusu ÖTV ve MTV olan bazı vergi artışları),
- İhtilafların ve belirsizliklerin giderilmesi (elektronik vergilendirme ve usulsüzlük cezalarına ilişkin düzenlemelerin artırılması)
- İş yapma kolaylığının artırılması,
- Ekonomik canlılığın ve tasarrufların artırılması,
- Kamu taşınmazlarının değerlendirilmesi,
- Enerji verimliliğinin ve enerjide tasarruf sağlayıcı yatırımların teşvik edilmesi,
- Koruma ve bakım altındaki çocukların istihdamının iyileştirilmesi vb.

Görüldüğü üzere kanunda pek çok alanda ekonomiyi canlandırma amacıyla verilen teşviklerin sayısı oldukça fazladır. Ancak bu teşviklere piyasanın cevap vermesi için şuanki ekonomik ortam uygun mudur?

Türkiye’de OHAL’in 7. kez uzatılması piyasadaki belirsizliklerin halen varolduğuna işarettir. Diğer yandan Ocak 2018’de, cari açığın geçen yılın aynı ayına göre 4 milyar 402 milyon ABD doları artarak 7 milyar 96 milyon ABD dolarına çıktığı görülmektedir (www.tcmb.gov.tr). TÜİK tarafından enflasyon verileri ise, TÜFE’de 2018 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre %0,73’lük artış olduğunu ve son 12 aylık ortalamalara göre %11,23’lük artışı vurgulamaktadır (www.tuik.gov.tr).

Yukarıdaki veriler ışığında piyasaların; cari açığın fazla, enflasyonun ise sürdürülebilir olmadığı bir ekonomik ortamda canlanmasını beklemek pek mümkün olamamaktadır. Piyasaların yeniden yatırım yapılabilir bir biçime evrilebilmesi, vergi uyumu ile işbirliği içerisinde yapılan reformlara bağlıdır. Aksi durumda bu tabloda, Türkiye’nin 2018 yılı büyük kamu harcamaları ile bütçe açığını daha da arttıracığını söylemek yanlış olmamaktadır.

Öte yandan vergilendirmede yapılan son değişikliklerden birisi de kurumlar vergisi kanunundaki değişikliktir.K.V.K geçici madde 10’a göre; kurumlar vergisinin %20 oranı, kurumların 2018, 2019 ve 2020 yılı vergilendirme dönemlerine ait kurum kazançları için %22 oranına yükseltilmiştir (www.resmigazete.gov.tr).

Buna bağlı olarak 2018 merkezi yönetim bütçe gelirleri öngörülerine vergi gelirleri açısından bakıldığında, 2017 yılı 52.9 olarak tahmin edilen kurumlar vergisi geliri, 2018’de 65.7 milyon TL olarak tahmin edilmektedir. (www.tbmm.gov.tr).

Vergi gelirlerinde, dolaysız vergiler bakımından yaşanacak oransal artışın dolaylı vergiler üzerindeki oransal artışa ikamesi, vergilerin gelir dağılımına etkisi bakımından daha olumlu gözükebilmektedir.Kurumlar vergisindeki %2’lik oransal değişim,piyasadaki yatırım kararlarını önemli boyutta olumsuz etkileyecek gibi gözükmese de, konjonktür gözetilmeden vergi gelirlerine olan olumlu etkiside öngörülememektedir.

Özellikle uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları tarafından son yıllarda yatırım yapılabilir seviye notu düşürülen Türkiye’nin, yatırım riskini 2018 yılında aşmaya yönelik politikalara başvurması önemlidir.

Tablo 1: Büyüme ve İstihdam Gelişmeleri ve Hedefleri (2006-2018)

Ekonomik Göstergeler	2006	2012	2013	2018	2014-2018
Büyüme (%)	6,9	2,2	4,0	5,9	5,5
GSYH¹ (Milyar TL)	96,7	117,8	122,4	159,7	5,5
GSYH (Cari Milyar TL)	758,4	1.416,8	1.556,7	2.535,2	10,2
Nüfus (Yıl Ortası, Milyon Kişi)	69,4	74,9	76,1	80,4	1,1
Kişi Başı GSYH (Cari, Dolar)	7.586	10.504	11.183	15.996	7,4
Sermaye Stoku (%)	7,5	5,6	5,2	6,3	5,7
İstihdam (%)	1,8	2,9	4,2	3,0	2,9
TFV (%)	2,3	-1,1	-0,5	1,2	1,1
Tarım (%)	8,3	7,9	7,7	6,8	7,21
Sanayi (%)	20,1	19,3	19,2	20,4	19,9
Hizmetler (%)	59,7	61,9	61,6	61,9	61,9
Vergi -Sübvansiyon	13,2	12,4	13,1	12,6	12,7
İşgücüne Katılma Oranı(%)	46,3	50,0	51,1	53,8	52,6
İşgücü(Milyon Kişi)	22,8	27,3	28,5	32,2	2,5
İstihdam(Milyon Kişi)	20,4	24,8	25,9	29,9	2,9
İstihdam Oranı(%)	41,5	45,4	46,4	49,9	48,2
İşsizlik Oranı(%)	10,2	9,2	9,2	7,2	8,2

Kaynak: 2006 ve 2012 yılı verileri TÜİK verileri, 2013 ve 2018 yılı verileri Onuncu Kalkınma Planı tahminlerini içeren tablo pbk.tbmm.gov.tr adresinden alınarak düzenlenmiştir. Sektörel katma değer (tarım, sanayi, hizmetler) cari, GSYH'ya oranı ifade etmektedir.

Tablo 1'de TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından açıklanan mali ekonomik ve sosyal amacın bir sentezi olan "Büyüme ve İstihdam Gelişmeleri ve Hedefleri" belirtilmiştir. 2017 yılı TÜİK büyüme verilerinde yılın dört dönemi büyüme oranları sırasıyla; %5,3, %5,4, %11,1, %7,3 olmuştur. Aynı yıl kişi başına GSYH 10.597 ABD doları olarak hesaplanmıştır (www.tuik.gov.tr). Bu anlamda Kalkınma Bakanlığı tarafından Ekim 2017'de yayınlanan Türkiye'nin büyüme oranı tahminlerinde üçüncü çeyrekte hızlı bir büyümenin gerçekleştiğine ve bunun son çeyrekte de sürdürüleceğine dair düşünceler doğrulanmıştır (www.kalkinma.gov.tr, 2017: 11).

Yukarıdaki verilerin olumlu bir tablo yarattığına dair görüşlere Türkiye ekonomisinin cevabı, maalesef yüksek enflasyon, büyüyen cari açık, TL üzerinde artan baskılar nedeniyle dışa bağımlı sürdürülen yapı olmaktadır.

¹ GSYH 1998 fiyatlarıyla hesaplanmıştır.

2018 yılı büyüme hedeflerini etkileyen bir diğer unsur da döviz kurları olmuştur. Doların 4.50 seviyelerinin, euronun ise 5.50 seviyelerinin üzerine çıktığı 2017-2018 yılları TCMB tarafından maliyet yönlü enflasyonist baskılara yönelik tedbirler alınmasını gerekli kılmıştır (www.tcmb.gov.tr).

Sıkı para politikası uygulayan TCMB 2017 yılı sonunda %11,92 tüketici enflasyonunun yüksek düzeyinin kaynağı olan döviz kuru, petrol ve diğer girdi fiyatlarındaki gelişmelere bağlı olan maliyet yönlü enflasyonist baskılar temel mal ve enerji gruplarında toplanmıştır. Bunun yanı sıra kişisel bakım, hazır giyim vs. bazı sektörlerde gümrük vergisi artışları, piyasadaki belirsizlik nedeniyle temel mal enflasyonu da bu artışa dahil olmuştur (www3.tcmb.gov.tr, 2017: 20).

Türkiye’nin uluslararası ekonomik ilişkilerde emek ve doğal kaynak gibi üretim faktörlerinin kilit unsurlarını destekleyici vergisel teşviklere yönelmemesi, ülkede üretilebilecek malların maliyetlerinin artması ve ihracatın ithalata yakınsamasını engelleyen önemli bir sorundur. Kamunun vergisel teşvik açısından belli maddelerde, ithalatta gümrük vergisinin azaltılmasının kısa dönemde hammadde fiyatını azaltacaktır, ancak uzun dönemde büyüme adına yerli üreticiye zarar verecek uygulamalardan kaçınması gerekecektir. Bu anlamda, kamunun ihracatı artırma noktasında bir vergi politikası uygulaması gerekirse KDV gelirinden vazgeçmesi beklenebilir.

2018 yılında Türkiye Kırşehir ve Bor’daki şeker fabrikalarının özelleştirilmesi, pamuk ve tekstil atölyelerinde Çin’den sonra küresel gücü elinde bulunduran Hindistan’a karşı üretim maliyetleri nedeniyle rekabetini günden güne yitirmesi, ABD yeni gümrük vergisi politikası nedeniyle çelik ihracatında geriye düşme tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Vergi reformlarına ihtiyaca yönelik sinyaller sektörler itibarıyla sürekli artış göstermektedir.

2.4. Gelir Dağılımı Etkisi

Kişi başına düşen gelirin farklı olması, ekonomik büyümenin de farklı boyutlarda olmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla vergi üzerinden gelir dağılımı adına yapılacak iyileştirmeler kaynakların yeniden dağılımını gerçekleştirerek büyümeyi arttırabilmektedir. Bilindiği üzere, vergi öncesi gelirler üretim sürecine katılan üretim faktörlerinin gelirden belli oranda pay almasını sağlar. Burada vergi sonrası gelirleri ile yatırım ve üretim açısından yeterli bilgiyi elde etme imkanına sahip kesimler kaynakları doğru alanlara yönlendirirse, gelecek dönem daha yüksek gelir grubuna dahil olma fırsatı yakalayabilecektir (Perotti, 1993: 756).

Bir ülkede vergi öncesi geliri, gelirin elde edildiği üretim faktörüne göre gruplandırırsak hangisinden ne kadar vergi alınacağı önem taşımaktadır. Burada iki kaynak üzerinde durmakta fayda vardır. Bu kaynaklar emek ve sermayedir. Peki büyümeyi önceleyen bir devletin tüketimi mi yoksa geliri mi vergilendirmede hedef alması gerekir? Bu temel sorudan hareket edecek olursak, dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının artmasının düşük gelirli bireylerin vergi ile ilgili

davranışlarını olumsuz etkileyeceğini söyleyebiliriz. Bu nedenle adil ve eşitlikçi bir vergi sistemi için dolaylı vergiler üzerinde bazı değişiklikler yapılması şarttır.

Barro(2008) gelir eşitsizliği ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi açıklarken Kuznets'in(1955) eğrisini temel almaktadır. Kuznets eğrisi, az gelişmiş ülkelerde gelir dağılımının görece adil, gelişme trendine girildiğinde gelir dağılımı eşitsizliğinin derin, ve gelişmiş ülke aşamasındagelir dağılımında adil olduğunu söyler (Kuznets, 1955: 3-4). Barro'ya göre bu hipotezin bağlı olduğu faktörler; kredi piyasası eksiklikleri, politik ekonomi, toplumsal huzursuzluk, tasarruf oranlarıdır (Barro, 2008: 2).

Bu faktörlere neoliberal politikalar ışığında uluslararası ticaretin gelir eşitsizliği ile olan yakın ilişkisi de eklenebilmektedir.

Türkiye'de neoliberal politikalara geçişi sonrası ekonomik düzen, Ricardo'nun "Politik Ekonomi ve Vergilemenin İlkeleri Üzerine" adlı çalışmasında belirttiği ücretle kar gelirlerinin birbiriyle ters orantılı olduğu görüşünü doğrular nitelikte seyretilmiştir (Ricardo, 1817: 147).

TÜİK gelir ve yaşam koşulları araştırması 2016'ya göre toplumun en zengin %20'sinin gelirinin en yoksul %20'sinin gelirine oranı olarak ifade edilen P80/P20 oranı 7,6'dan 7,7'ye yükselmiştir. Bireysel gelir eşitsizliğinin ölçülmesinde yaygın olarak kullanılan Gini katsayısı 2015'te 0,397 iken 2016 yılında 0,404'e yükselmiştir (www.tuik.gov.tr).

Tablo 2: 2014 Yılı Gini Katsayıları

ÜLKELER	2014 Yılı GİNİ KATSAYISI
Meksika	0,459
Türkiye	0,398
Amerika	0,394
İngiltere	0,356
Avustralya	0,337
İtalya	0,326
Kanada	0,313
Hollanda	0,305
Kore	0,302
Fransa	0,293
Almanya	0,289
Macaristan	0,288
Avusturya	0,274
İsveç	0,274
Belçika	0,266
Finlandiya	0,257
Çek Cumhuriyeti	0,257
Danimarka	0,256

Kaynak: OECD tarafından yayınlanan "Gelir Dağılımı ve Yoksulluk" verilerinden derlenmiştir. 2014 yılı verilerinde Japonya, İsrail, Yunanistan ait veriler bulunmamaktadır.

Türkiye’de, neoliberal politikaların etkisi ile ekonomik büyümenin sermaye sınıfı lehine gerçekleşerek bu kesimin tasarruflarını arttırması, ayrıca sermaye sahiplerinin bir takım yöntemlerle vergi yükünü kendi avantajlarına çevirebilirken, düşük gelirli gruplarının temel ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetler nedeniyle vergi yükünü yoğun bir şekilde hissetmesi, toplumda sınıfsal farklılıkları arttırarak, gelir adaletsizliğini kronikleştirmektedir. Halihazırda enflasyon artışından da meslek ve gelir gruplarının farklı şekilde etkilendiğini düşünürsek, vergilendirmenin büyük oranda düşük gelir grupları emek lehine dönüştürülmesinin büyümeye daha fazla katkı sağlayacağını öngörebiliriz. Çünkü düşük gelirli enflasyon artışına yüksek gelirlilerden daha duyarlıdır.

Bu durumu sayısal verilerle somutlaştırmada BİSAM(Birleşik Metal-İş Sendikası Sınıf Araştırmaları Merkezi)’ın Mart 2003-Mart 2018 dönemleri arasında TÜİK verilerinden yararlanarak farklı gelir grupları bazında yaptığı enflasyon hesaplamalarına bakılabilir (www.birlesikmetal.org);

Yukarıda belirttiğimiz dönem aralığında TÜFE %243 artış gösterirken bu oran,

- Düzenli ücretlilerde %272,
- Yevmiyeli çalışanlar için %288,
- Emekli aylığı ile geçinenlerde %277,
- Nüfusun en yoksul %20’lik kesiminde %282,
- En zengin %20’lik dilim için ise enflasyon %267 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de enflasyon bazı dönemlerde düşüş seviyesine girse bile üst gelir grupları dışında düşüşün hissedilmesi çok zordur. Bunun temel nedenlerinden birisi de, Türkiye’de ücret artışının enflasyon artışının altında kalmasıdır. Öte yandan üretim yerine tüketim meyilli toplum yapımızda her ailenin farklı tüketim kalıplarına sahip olması TÜFE hesaplamalarını saptırırken enflasyon düşüşü haberlerinin de toplumda itibar görmemesine yol açmaktadır.

Bu noktada bizim önerimiz vergi reformlarında vergi dilimlerinin baz alınarak ekonomik konjonktürde en çok etkilenen kesimlere yönelik uygulamalar gözetilmesidir.

2.5. Tasarruflar Üzerindeki Etkisi

Tasarrufların büyüme üzerindeki rolünü incelerken tasarruf sahiplerine sağlanan getiri oranını değiştiren vergi politikalarının neler olacağı çok önemlidir.

Ekonominin denge durumunu analiz ederken vurgu yapılan “Kısmi Denge Analizi” büyüme odağında sermaye yoğunluğu ile vergi reformları arasındaki ilişkiden ziyade tasarruf planlarının arzını incelemektedir (Summers, 1982: 4).

Tasarrufların arttırılması ile gelir eşitsizliğinin giderilmesi küresel ekonomide aynı anda gerçekleşmesi zor iki hedef olarak gözüktüğü de vergi reformlarıyla mümkün olmaktadır.

Kamunun tasarrufları arttırma adına en fazla başvurduğu vergi politikası vergi indirimidir. Vergi indirimi, işgücü arzını etkileyebileceği gibi tasarruf ve yatırımı

teşvik edebilme özelliğine sahiptir. Ancak vergi indirimleri gelecekteki kamu harcamalarını azaltma ya da kamu gelirlerini arttırma ile birlikte gerçekleştirilmezse bütçe açıklarına yol açarak büyümeyi olumsuz etkileyebilir.

Dolayısıyla vergi indirimleri yoluyla bütçe açığının sürdürülemez bir noktaya gelmesi, faiz oranlarının yükselme tehlikesini de beraberinde getirir (Gale&Samwick, 2014:7). Türkiye gibi düşük tasarrufa sahip ülkelerde faiz oranlarındaki artışın gerçekleşmesi ise mali sürüklenmeye yol açabilmektedir.

Öte yandan istisna ve muafiyetler yoluyla gelir ve kurumlar vergisinde yapılan vergi harcamalarının ekonomiyi canlandırıcı etkisinin olup olmayacağı tartışmaya açıktır. Bunun yerine büyümede itici güç olarak işgücünü teşvik edecek asgari ücretlileri koruyacak bir vergi reformunun daha etkili olacağı düşünülmektedir.

AB tarafından yayınlanan “İç Pazarın ve Ekonomik Büyümenin Desteklenmesi” adlı rapor AB’nin 2020 hedeflerinde işgücü üzerindeki yüksek verginin azaltılmasına kanaat getirmektedir. Ayrıca vergi yükünün azaltılmasıyla birlikte vergi gelirlerinde çevre vergisi gibi global vergilerin ağırlık kazandırılmasının büyüme dostu olacağından bahsedilmektedir (<https://ec.europa.eu>).

Birleşmiş Milletlerin Milenyum kalkınma hedeflerinde de yer alan global vergiler sıcak para akışı, sınır ötesi kirlilik, global silah satışı üzerinden global kalkınmayı sağlamayı hedeflemektedir (Reisen, 2004:9).

Global vergilendirmenin boyutlarından biri de kuşkusuz son yıllarda hayatımızın büyük bir parçası haline gelen internettir. İnternet üzerinden ticaretin günden güne artması e-ticaret yoluyla sağlanan gelirleri artırırken bu bölgede de vergilendirilebilir kaynaklar yaratmıştır. Dolayısıyla elektronik ticaretin serbest piyasa ekonomisinde nasıl vergilendirileceği konusunda mevzuatın yeterli olup olmadığının sorgulanması gerekmektedir.

E-ticaretin vergilendirilmesine yönelik belirsizlikleri çevre vergilerinde de görmekteyiz. Çevre ve iklim üzerinde olumsuz etkiler yaratan sermaye gruplarının da uluslararası alanda hükümetle işbirliği içinde olduğu bir vergilendirme unsurudur.

AB vergi reform ve büyüme ilişkisinde çevre vergileri kamu için elzemdir. AB vergi yaklaşımında en büyük hasılat taşıma ve ulaşım için kullanılan enerji(genelde fosil yakıtlar) üzerinden alınan vergiler üzerindedir. İkinci olarak bu vergileri fosil olmayan yakıtlar son olaraksa kirlilik ve doğal kaynak üzerinden alınan vergiler takip eder. Çevre vergilerinin milli gelir içindeki payının en yüksek olduğu ülkeler ise sırasıyla; %4,1 Hırvatistan, %4 Danimarka %3,9 oranla Slovenya’dır (AB, 2017:39). Türkiye’de ise çevre vergilerine yönelik uygulamalar çok düşük düzeydedir.

Çevre vergilerinin matrahının ne olduğunun açıkça belirlenememesi sorunu dolaylı ve doğrudan vergiler bazında çevre vergilerinin hangi kısımda yer alacağını bilememe sorununa yol açar.

Çevre vergileri gibi kaynağı sermaye olan vergilerde mükelleflerin uyumlaştırılması ve vergi yükünden daha fazla etkilenmesi durumunda, fiyat, yükümlülüğünü yerine getirmeme(kayıtsız kalma), sermaye değiştirme etkisi ortaya çıkabilir (Wiener, 2007:1967). Dolayısıyla, tasarrufların hükümetlerarası anlaşmalara dahil olmayan ülkelere kaymaması için küresel işbirliği ile vergisel davranışların tahlili son derece önemlidir.

2.6. Kaynak Dağılımı Etkisi

Vergi ödeme, gelir grupları açısından bakıldığında, yüksek gelir gruplarının lüks tüketim ve tasarruflarında, düşük gelir gruplarının ise zorunlu tüketim mallarında azalmaya yol açar. Bu nedenle düşük gelir gruplarının vergi yükü yüksek gelir gruplarına göre daha fazla olup subjektif yük daha ağır hissedilmektedir (Çataloluk, 2008; 217).

Gelişmekte olan ekonomilerde yaşanan bu sorunun giderilmesi için, dolaylı ve dolaysız vergilerin toplam vergi içindeki payında kaynak dağılımı aleyhine işleyen kesimlere yönelik yapılacak değişim önem taşır. Vergi yükünün gelir grupları arasında dağılımı adil olduğu takdirde vergi uyumu sağlanarak büyüme için olumlu gelişmeler sağlanabilir.

Emek üzerindeki vergi yükünün emeğin performansı üzerindeki etkileri büyümenin en önemli ayağı olan beşeri sermayenin etkinsizliğine neden olabilir. Neoklasik bakış açısında, emek üzerindeki ağır vergi yükü ile bu geliri elde eden bireyler emek ve boş zaman arasındaki tercihi aşağıdaki sonuçları doğurabilir (Harberger, 1964:50);

- ✓ Uzun tatiller,
- ✓ Erken emeklilik üzerine büyük yığılma,
- ✓ Kadınların işgücüne daha az katılımı,
- ✓ Temel istihdam dışındaki kaynaklardan daha az emek geliri elde etmeyi tercih etme.

Yukarıda belirttiğimiz olası sonuçlar büyümenin lokomotifi olan işgücüne katılımı belirlemektedir.

Bu nedenle işgücüne katılım oranı incelenirken, kadınların işgücüne katılım oranının ayrı incelenmesi gerekmektedir. Büyüme ve kalkınmanın önemli unsuru olan kadınların iş yaşamındaki yeri konusunda yavaş yavaş erkeklerle rekabet edebilmeye başlaması umut vaat etmektedir. Ancak kadınların politik güçlenme ve ekonomik katılımda güçlenmesine yönelik politikalara ihtiyaç devam etmektedir.

2017 yılında Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayınlanan küresel cinsiyet uçurumu endeksine göre kadın ile erkek arasındaki eşitsizlikte ortalama ilerleme 0,68 seviyesindedir. Eğitim, sağlık, ekonomi, siyaset boyutunda bu oran cinsiyet eşitliğinde %32’lik bir açığın kapatılmasının hedeflendiğini ifade eder. Küresel cinsiyet uçurumu endeksi ülke sıralamalarına bakıldığında ise, İskandinav ülkelerinin ilk 5’te olduğu görülmektedir. Türkiye ise bu tabloda 131. sırada yer

alırken, alt kategorilerdeki yeri; ekonomik katılımı 128, eğitimde 101, sağlıkta 59, politik güçlenmede 118'dir (www3.weforum.org, 2017:10).

Türkiye'de kadın işgücünün toplum refahını arttırmada bir araç olarak kullanımının halen etkinleştirilememesi dışında halen kayıt dışı istihdam da büyük problemlerin olduğu gözükmemektedir.

TÜİK 2018 yılı Ocak ayı işsizlik verilerine göre kayıt dışı istihdam oranı %32,5'tir. Kayıt dışı çalışanların oranının önceki yılın aynı dönemine göre 0,3 puan artarak %33'e yükselmiştir (www.tuik.gov.tr).

Kayıt dışı ekonominin azaltılması için ekonomik istikrarın sağlanması, enflasyonun düşük düzeylerde olması gerekli unsurlardandır. Gelişmekte olan ülkelerin yüksek kamu borçları, sermaye girişlerine bağımlı yapıları nedeniyle sürekli dışarıdan borçlanmaya başvurmaları, enflasyonu arttırmaktadır. Hükümetin popülist politikaları ile kamu harcamalarını yükseltmesi ve vergi toplama ve vergi denetim sisteminin aksak işleyişi de devreye girdiğinde, kriz olgusu gündeme gelmektedir. Devletin krizi aşmak için aşırı vergi yükü yaratabilecek yönde uyguladığı vergi politikaları, ya da var olan açıkları kapatmak için borçlanmaya başvurusu, bireyleri vergiye uyumdan uzaklaştırarak kayıt dışı alanlara yönlendirebilecektir.

Milli gelirin sektör ve bireylere eşit dağılmadığı, vergi yükünün, satın alma gücü düşük gelir gruplarında toplandığı vergi sistemlerinde, kamu harcamalarından yeterli ölçüde yararlanmadığını düşünen bireyler, mali sömürü düşüncesiyle vergi kaçırma ile var olan gelirleri kayıt altına almama yoluna gidebilmektedir.

Bu nedenle bir vergi politikası olarak vergi yükünü potansiyel vergi mükellefi(emek geliri) üzerinde arttırarak kayıt dışılıktan doğan vergi kayıplarını gidermeye çalışmak, hükümetlerin en büyük yanılgısı olacaktır.

2.7. Vergi Kanunlarındaki Düzenlemelerin Etkisi

Kamunun, anayasa ve yasalarda vergi ile ilgili hükümleri değiştirerek kapsamlı bir strateji belirleyebilmesi için diğer ülkelerdeki vergi reformlarını takibi gereklidir.

Vergi ile ilgili hükümleri içeren uluslararası çalışmalar, genellikle gelir vergisi ve özellikle kurumlar vergisinden ziyade harcama ve emlak vergilerine yönelmenin büyümeyi arttıracaklarını ileri sürmektedir.

Sermaye yetersizliği yaşayan ülkelerin sermayeyi artan oranda vergilendirmesi kolay değildir. Dolayısıyla hükümetler eşitsizlik pahasına artan oranlılıkla büyüme arasında bir denge kurmak zorundadır (www.ifs.org.uk, 2012: 162).

Literatürde büyümeyi destekleyen bir diğer vergi önerisi de de emek geliri üzerindeki vergi yükünün azaltılması ve bu yükün çevre ve inşaat sektörüne kaydırılması yönündedir (Batirel, 2015: 3).

Türkiye’de 2018’in başından beri kalkınma planının bir uzantısı olarak görülen “torba yasa” ile vergi harç ve cezalarda yapılan artışların emlak vergisi üzerinden değerlendirilmesinin sonuçları bu noktada çarpıcı olmaktadır. Şöyle ki torba kanun ile belediye emlak vergileri yeniden değerlendirme oranının yarısı olan %7.37 oranında artmıştır. Buna belediye rayiç bedellerinin dört yılda bir artırılması da eklenirse ilave olarak yeniden değerlendirme oranının yarısı kadarlık bir artış daha olacağını söylemek mümkündür (www.tbmm.gov.tr, 2018).

Ancak bu noktada, emlak vergilerinin mülk sahiplerini vergi uyumsuzluğuna yönlendirebilecek şekilde mülkün gerçek değeri ile emlak beyan değeri arasında inanılmaz farklar oluşturmayacak şekilde belirlenmesi önemlidir. Aksi takdirde mülk edinmenin maliyetinin, konutların satış fiyatına yansımaları hem piyasaları olumsuz etkileyecek hem de tekrar emlak vergilerinin artırılmasını gerekli kılacaktır.

Emlak vergilerinin artan oranlı mı yoksa azalan oranlı mı olması gerektiği konusu ülkenin ekonomik anlamda gelişmişlik düzeyine bağlı olduğu söylenebilir. Şöyle ki emlak vergilerine sermayenin vergilendirilmesi anlamında artan oranlı olarak vergilendirilmesi vergilendirilmesi zor olan alanların fazla olduğu gelişmemiş ülkelerde rastlanan bir durumdur. Çoğu gelişmiş ülkede emlak vergileri yerel otoritelerin etkin kamu hizmetinin bir karşılığı olan ücreti ifade etmektedir (Oates&Fischel, 2016: 419-420). AB içerisinde emlak vergisinin mülk vergileri içindeki payı %62,8 düzeyindedir. Emlak vergisinde GSYH’ya göre en yüksek hasılatı elde eden üye ülke ise %3,2 ile Fransa’dır (AB, 2017: 36-37).

Lutz’a göre büyüme sürecinde olan ülkelerde, kentsel ve yoğun nüfuslu bölgelerin kırsal ve daha az yoğun bölgelere göre kamusal hizmetlerden daha fazla yararlanmasından dolayı daha yoğun vergilendirilmesini uygun görmektedir. Bu şekilde fayda yaklaşımının ikili bir yapısını ortaya koyan bir sistemin konut arzını olumlu etkileyeceğini öne sürmektedir (Lutz, 2015: 329).

Emlak vergisi piyasada konut arzını olumsuz etkilemeyecek şekilde düzenlendikten sonra ikinci adım emek üzerindeki vergi yükünün azaltılması olacaktır.

Türkiye’de potansiyel vergi yükünün açığa çıkarılabilmesi için risk yönetimi yaklaşımıyla vergi uyumunun sektörler itibarıyla sağlanması önem arz etmektedir. GİB’nin çeşitli vergilendirme dönemlerinde öne çıkan meslek grubu ya da faaliyet kollarını risk unsurlarını belirlemede bir araç olarak kullanabilmesi önemlidir. Gelir idaresi tarafından risk unsurları ve riskli mükellef grupları belirlendikten sonra, vergi uyumu yüksek mükelleflere karşı vergi ödemeyi kolaylaştırıcı, vergiye karşı direnç gösteren mükellef gruplarını ise caydırıcı yasaları yürürlüğe koyması gerekmektedir.

Ayrıca Türk Vergi Sistemi’nde, ekonomik ve sosyal amaçları destekleyici yönde vergi harcamalarına sıklıkla başvurulmaktadır. Bu anlamda vergi muafiyet ve istisnaların ayrımcı olmaması önem taşımaktadır. Aşağıda Türk Vergi Sistemi’nde

Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi'nde yer alan büyümeye katkısı olmadığı düşünülen muafiyet ve istisnalar yer almaktadır;

- Gelir Vergisi'nde (ücret geliri),
 - Gemi Adamları Muafiyeti
 - Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler (www.gib.gov.tr, 2017),
- Kurumlar Vergisi'nde,
 - Türk uluslararası gemi siciline kayıtlı gemilerin işletilmesi ve devrine ilişkin kazançlar,
 - Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadi işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketler(www.gib.gov.tr, 2017),
- Katma Değer Vergisi'nde,
 - Basit usulde vergilendirilen mükellefler,
 - Boru hattıyla taşımacılık yapanlara bu hatların inşa ve modernizasyonlarına ilişkin yapılan teslim ve hizmetler,
 - Değerli madenler, kıymetli taşlar, değerli kağıtlar, para, döviz, menkul kıymetler, damga pulu ile hurda ve atık teslimleri,
 - İki tam yıl süreyle sahip olunan iştirak hisseleri ve taşınmazların satışı (www.gib.gov.tr, 2017),
 - 3996 sayılı kanuna göre yap işlet devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilen projeler gibi (www.gib.gov.tr, 2013).

Nihayet, bu kapsama sık sık yapılan vergi afları ve varlık barışı uygulamaları eklenebilir. 2018 yılında da vergi borcu ve sigorta primleri dahil bir takım vergi ve harçlara af geleceği haberinin yayılması ile oluşacak vergi kaybının büyüme adına olumlu bir hamle olup olmadığı tartışılabilir.

Çalışmamızın buraya kadar olan kısmında, büyüme odaklı vergi sisteminin saptadığımız özelliklerini değerlendirmeye çalıştık. Bundan sonraki bölümde ise, Türkiye'de uygulanabilecek büyüme odaklı vergi sisteminin teşviklerle olan ilişkisinin değerlendirilmesi esas alınacaktır.

3. Türkiye'de Uygulanabilecek Büyüme Odaklı Vergi Sisteminin Teşvikler Açısından Değerlendirilmesi

3.1. Yatırımlarda Vergi Teşvikleri (İndirimli Kurumlar Vergisi)

Kurumlar Vergisi Kanununa 2009 tarihinde 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla eklenen 32/A maddesinde, Ekonomi Bakanlığı tarafından teşvik belgesine bağlanan yatırımlardan elde edilen kazançların, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan hesap döneminden itibaren, yatırıma katkı tutarına ulaşıncaya kadar indirimli oranlar üzerinden kurumlar vergisi uygulanmaktadır (www.gib.gov.tr).

2017 yılında 2017/11175 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar” ile yatırım harcamalarına bazı teşvikler eklenmiştir. Bunlar;

- Bina ve inşaat harcamalarında KDV iadesi uygulanması,
- Yatırıma katkı oranları her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranının %15 artırılması,
- Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirimi tüm bölgelerde %100 oranında,
- Mükellefin yatırım döneminde diğer faaliyetlerinden elde ettiği kazançlarına %100 oranında teşvik belgesi revize edilmeden uygulanmasıdır.

İlgili kanunun etkisiyle Ekonomi Bakanlığı tarafından yayınlanan 01.01.2001-30.05.2018 tarihi arası yatırım teşviki verilerine göre yatırım tutarı ve teşvik belge sayılarında artış görülmektedir. Şöyle ki 2001’de 2.050 olan teşvik belge sayısı 63.804’e yükselirken, sabit yatırım 12.367 Milyon TL’den 916.575 Milyon TL’ye, istihdam ise 105.706’dan 2.426.738’e çıkmıştır.

Ancak bu olumlu tablo büyüme açısından değerlendirildiğinde, bazı aksaklıklar göze çarpmaktadır. Zira az gelişmiş bölgeleri teşvik aracılığıyla canlandırmayı planlayan kanun 24.719 teşvik belge sayısı, 349.060 Milyon TL sabit yatırım, 1.060.995 istihdam ile daha çok 1. Bölge yatırımlarının gelişmesine hizmet ederek bölgeler arası gelişmişlik uçurumunu arttırmıştır (www.ekonomi.gov.tr, 2018).

3.2. AR-GE/Yenilik Faaliyetlerine Yönelik Vergi Teşvikleri

KVK md.10/1-a ve GVK md.89/1-9 kapsamında, 01.04.2008 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere işletme bünyesinde gerçekleştirilen yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik AR-GE harcamaları tutarının tamamı, beyanneme ile bildirilen kurum kazancından indirilebilmektedir (www.gib.gov.tr).

AR-GE ve yenilik konusunda ülkemizi uluslararası alanda rekabet edebilir seviyeye ulaştırmayı amaçlayan kanun yapıcılar 5746 sayılı “AR-GE Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanun” yürürlüğe konulmuştur.

5746 Sayılı kanun teşvik unsurlarını aşağıdaki başlıklar altında yatırımcılara sunmaktadır (www.gib.gov.tr);

- ❖ AR-GE indirimi: AR-GE projelerini desteklemek amacıyla indirim yapılacak tutarlar o yılki kazancın yetersiz olması durumunda sonraki hesap dönemine devredilebilmektedir. Ayrıca bu kanun diğer uygulamalardan farklı olarak yatırımcılara takip eden yıllarda VUK’ta belirlenen yeniden değerlendirme oranında arttırılarak uygulanacaktır.
- ❖ Gelir vergisi stopajı teşviki: AR-GE projelerinde çalışan personele bu faaliyetleri karşılığında ödenen ücretlerin doktoralı personelde %90 diğerleri için %80’i gelir vergisinden istisnadır.
- ❖ Sigorta primi desteği: AR-GE projelerinde çalışan personelin sigorta primlerinin yarısı 5 yıl Maliye Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır.

- ❖ Damga vergisi istisnası: AR-GE ve yenilik faaliyetleri ile ilgili düzenlenen kağıtlardan damga vergisi alınmayacaktır.
- ❖ Tekno girişim sermayesi desteği: Katma değer ve nitelikli istihdamı artırmak için bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın 100.000 TL'ye kadar tekno girişim sermayesi desteği geri ödenmeksizin sağlanacaktır.

AR-GE faaliyetlerinin kaynak israfı ve vergi ziyaına neden olmaması için teşviklerin başarısı; teşvikin performansla ilişkilendirilmesi, ARGE projelerinin denetiminin geçici ve kurumlar vergisi beyannamesinden önce yapılması gibi vergileme sürecinde dikkat edilmesi gereken önemli hususlara bağlıdır (tusiad.org/, 2017:6). Bunun yanında proje onaylandıktan sonra, ilgili teşviklerden yararlanılması için vergi mevzuatımızın karmaşık ve yatırımcı açısından takip edilmesi zor yapısı da göz önünde bulundurulmalıdır. Aksi halde hibe tutarı onaylanan proje tutarının aşağısında kalarak verimsiz hale gelecektir.

AR-GE faaliyetlerinin desteklenmesi adına oluşturulan diğer bir kanun da 4691 sayılı "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu" dur. Kanuna göre;

- Geçici madde 2; Yönetici şirketlerin bu kapsamda elde ettiği kazançlar ile bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin AR-GE faaliyetlerinden elde ettiği kazançlar ile AR-GE personeli ücretleri,
- Geçici madde 4; Bölgedeki şirketlere Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından onaylanmış alanlarda faaliyet gösteren proje finansmanında kullanılacak sermaye destekleri yıllık 500.000 TL'yi geçmemek üzere beyan edilen gelir ya da kurum kazancının %10 ve öz sermayenin %20'sini aşmamak üzere ilgili gelir ya da kurum kazancından indirilebilmektedir (www.mevzuat.gov.tr).

Yukarıda kısaca ele aldığımız AR-GE çalışmaları ve yenilik faaliyetlerinin etkinliğini sorgulamada TÜİK tarafından yayınlanan "AR-GE Geliştirme Faaliyetleri İstatistikleri" bizlere veri sunmaktadır.

TÜİK 2016 yılı "Ar-GE faaliyetleri Araştırması" raporu yıllar itibariyle AR-GE harcamalarının arttığına vurgu yapmaktadır. 2016'da AR-GE harcaması bir önceki yıla göre 4 milyar 26 milyon artarak, 24 milyar 641 milyon TL'ye ulaşmıştır. Gayrisafi yurtiçi AR-GE harcamasının, GSYH içindeki payı ise 2016'da %0,94 olmuştur (www.tuik.gov.tr, 2016).

Kamunun, büyüme perspektifinde teşviklere dayalı bir yol katetmesi için AR-GE projeleri oldukça önemlidir. 1998-2015 AR-GE harcamaları ile GSYH arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada bu iki değişken arasında doğrusal ve tek yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır (Duman&Aydın, 2018:55). O nedenle mevcut vergi mevzuatımızda AR-GE konusundaki vergisel teşviklerin daha da artırılması yerinde görülmektedir.

3.3. İhracatta Vergi Teşvikleri

10. Kalkınma Planı ve 2018-2020 Orta Vadeli Programda bahsedilen konulardan birisi de teşviklerin üretken alanlara kaydırılmasıdır. Bu anlamda yüksek teknolojiye ihracatın artırılması, ithal girdilere sınırlamaların getirilmesi, turizmde potansiyel gelire yaklaşımları hedeflenmektedir (www.bumko.gov.tr).

Türkiye’de son yıllarda kaynakların sanayi sektöründen rekabetin daha sınırlı olduğu dış ticarete konu olmayan sektörlerle aktarılması büyüme açısından önemli bir risktir.

TÜİK tarafından yayınlanan Dış Ticaret İstatistikleri 2017 rakamlarına göre dış ticaret Temmuz ayında %82,5 artarak 8 milyar 843 milyon ABD dolarına yükselmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 2016 Temmuz’da %67 iken 2017 Temmuz’da %58,8’e düşmüştür (www.tuik.gov.tr) .

İmalat sanayinin ihracat içindeki payı yüksek olmasına rağmen yüksek teknolojiye ürünlerin imalat sanayi ihracatı içindeki payı %2,9 ile düşük seviyede seyretmektedir. Yani imalat sanayine yönelik uygulanacak teşvikler hızlı sonuç verebilecek kapasitede olmasına rağmen, halen katma değeri düşük ürünlerin üretilmesi(fason tekstil, mobilya, vs.) cari açığın azaltılması hedefine ters düşmektedir.

3065 sayılı kanunun (11/1-a) maddesine göre ihracat teslimleri ve bu teslimlere ilişkin hizmetler KDV’den istisnadır (www.gib.gov.tr).

Tablo 3: Yapılan İadelerin GSYH(2009 bazlı) İçindeki Payı

Yıllar	GSYH	İhracat İstisnası Nedeniyle Dahilde Alınan KDV’den Yapılan Vergi İadesi Miktarı	GSYH İçindeki Payı(%)
2007	880.460.879	9.556.386	1,1
2008	994.782.858	10.159.858	1,0
2009	999.191.848	9.643.418	1,0
2010	1.160.013.978	9.507.718	0,8
2011	1.134.477.166	12.914.568	0,9
2012	1.569.672.115	15.708.096	1,0
2013	1.809.713.087	16.806.821	0,9
2014	2.044.465.876	19.940.702	1,0
2015	2.338.647.494	22.486.743	1,0
2016	2.608.525.749	25.250.399	1,0
2017	3.104.906.706	32.778.090	1,1

Kaynak:www.gib.gov.tr1998-2017 arası yapılan iadelerin GSYH içindeki payı adlı veri setinden düzenlenmiştir.

Tablo 3’te görüldüğü üzere, ihracat istisnası nedeniyle iadesi yapılan vergi miktarı GSYH’nın %1’ine denk gelmektedir.

Bunun yanında, 4760 sayılı ÖTV kanunu 5.Madde uluslararası ticarete dolaylı vergiler bakımından varies ülkesi prensibinde ÖTV'ye tabi malların yurtdışına ihracını istisna kapsamına almaktadır (www.gib.gov.tr) .

2005/8391 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı ile, ihraç pazarlarını geliştirmek amacıyla ihracat belgesi alınmasından ihracatın tamamlanmasına kadar geçen sürede tüm işlemler ve belgeler; BSMV, damga vergisi, 5957 sayılı Sebze ve Meyveler Hakkındaki Kanuna göre alınan vergilerde istisnalar mevcuttur.

Çalışmamızın 'Mali Ekonomik Sosyal Amaç Dengesi' kısmında değindiğimiz üzere Türkiye'nin uluslararası ticaretine bakıldığında imalat sanayinin ihracattaki payı yüksektir. Dolayısıyla ülkede üretilebilecek malların maliyetinin azaltılması vergisel teşviklerle doğru orantılıdır.

Gümrük bölgelerinin kapsamı dışında kalan özel alanlar olan serbest bölgelerde ise 3218 sayılı kanun ile ihracatı artırma amaçlı bazı teşvikler uygulanmaktadır (www.gib.gov.tr) ;

- Serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettiği kazanç gelir ve kurumlar vergisinden istisnadır.
- Serbest bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az %85'ini yurtdışına ihraç eden mükellefler personel ücretleri için gelir vergisi ödememektedir.
- Serbest bölgedeki faaliyetler damga vergisi ve harçtan istisna edilmiştir.

Serbest bölgelerde uygulanan teşviklerin uygulanmasında vergi ziyaına sebebiyet veren faaliyetlerin olması büyümeye zarar vermektedir. Zira üretim maliyetinden kurtulmak isteyen şirketlerin odağında olan serbest bölgelerdeki şirketler yurtiçine yönelik üretim de yapmaktadır. Dolayısıyla vergi mevzuatının serbest bölgedeki üretim teşvikleri için yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

4. Sonuç

Büyüme odaklı bir vergi sisteminin özelliklerini değerlendirdiğimizde, uygulanmasını güçleştirecek bir takım yasal engeller olabileceği görülmektedir. Buradan hareketle, Türkiye'de büyüme odaklı bir vergi sisteminin uygulanmasının önündeki yasal engelleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- ✓ Ücret üzerindeki ağır vergi yükü hafifletecek yasalardan yoksunluk,
- ✓ Kurum gelirlerinde öz sermayeye faiz indirimi sağlayan vergi yapısının oluşturulamaması,
- ✓ Küresel kamusal mallar dikkate alınarak vergi gelirlerine katkı sağlayıcı çevre vergileri, e-ticaret gibi yeni vergilendirme alanları üzerinde yeterince çalışma yapılamaması,
- ✓ KDV'de verimsiz ve ayrımcı olarak belli kesimlere kolaylık sağlayan istisna ve muafiyetlere devam edilmesi,

- ✓ Uluslararası ticarette, teşviklerdeki yetersizlikler nedeniyle ihracata yönelik teknoloji yoğun ve katma değeri yüksek malların ihracı yerine, emek yoğun ve genellikle katma değeri düşük ürünlerin ihracı,
- ✓ Serbest bölgelerde ticaretin yurtiçine aktarılması ve vergi ziyanına neden olabilecek faaliyetlerin durdurulmasının sağlanamaması.

Yukarıda ana hatlarıyla değindiğimiz büyümeyi olumsuz etkileyen unsurların kayıt dışılığı da beslediğini söylemek yanlış olmamaktadır. Bu konuda gerekli önlemler alınmadığında, son yıllarda mükellef odaklı hizmet sunumu için vergi gelirlerini tespit etmede, web bazlı uygulamalara geçen vergi idarelerinin yarattığı olumlu etkiyi azaltacağı da söylenebilir.

Öte yandan 2018’de erken seçime gidilmesi, terör olaylarının halen devam etmesi bireyleri belirsizlik ve kargaşaya iterken ekonomiyi dolaylı yoldan etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun en yakın örneği olan 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsü ve sonrasında yaşanan kaotik ortamdır. 15 Temmuz sonrası ekonomisi küçülen Türkiye, bu sürecin ardından teşvik, KDV ve ÖTV’de indirimler, tüketimi artırma, ithalata bağlı üretim gibi geçici çözümlerle büyüme ivmesini yukarı taşımaya öncelik vermiştir.

Dolayısıyla 2018 yılı ve gelecek yıllarda büyüme rakamlarının belirlenen hedeflere ulaşması, dönemsel teşvik ve aflar yerine yapısal teşvikler ve vergi sisteminin bizzati kendisinin vergi uyumuna fayda sağlayacak düzeye getirilmesiyle ilişkilendirilebilir.

Çalışmada bahsettiğimiz yapısal sorunlar esas alınmadığı takdirde, Türkiye’nin sürdürülebilir büyüme hedefini yakalaması kısa ve orta vadede zor görülmektedir.

Kaynakça

- Barro, R.J.(1981). “On The Predictability Of Tax-Rate Changes”, Nber Working Paper Series, No: 636 pp.1-51.
- Barro, R.J.(2008). “Inequality and Growth Revisited”, Working Paper Series On Regional Economic Integration, Asian Development Bank, No:11 pp.1-14.
- Batırel Faruk, Ö.(2015). “Büyüme Dostu Vergileme ve Türkiye Uygulaması”, Journal of Life Economics, No:2, (4), ss.1-8.
- Çataloluk, C.(2008). “Vergi Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, No:20, ss.213-228.
- Duman, K. & Aydın K.(2018). “Türkiye’de AR-GE Harcamaları ile GSYİH ilişkisi”, Gazi İktisat ve İşletme Dergisi, No:4 (1), ss.49-66.
- Engen Eric, M. & Skinner J.(1996). “Taxation and Economic Growth”, National Bureau of Economic Research Working Paper, No:5826, pp.1-54.

Ergüden, İ.(2001). İçinde Petras, J.&Lopez A. "Sivil Toplum Örgütleri: Neoliberalizmin Araçları Mı, Halka Dayalı Alternatifler Mi?", İstanbul, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi(WALD) Yayını, ss.99-105.

European Commision.(2017)."Taxation Trends in the European Union, DG Taxation and Customs Union".

Feldstein, M.(1982). "Domestic Saving and International Capital Movements In The Long Run and The Short Run", Nber Working Paper Series No: 947 pp.1-39.

Gale, G.W.& Samwick A.A.(2014)."Effects Of Income Tax Change On Economic Growth", National Bureau Of Economic Research pp.1-44.

Harberger, A.C(1964)."Taxation,Resource Allocation and Welfare", National Bureau of Economic Research pp.25-80.

Institute For Fiscal Studies.(2012). Tax Reform and Growth.<https://www.ifs.org.uk/budgets/gb2012/12chap8.pdf>.(12.02.2018).

Kuznets, S.(1955)."Economic Growth and Income Inequality" The American Economic Review Vol.45 No.1 pp.1-28.

Lutz, W.(2015)."Quasi-Experimental Evidence On The Connection Between Property Taxes and Residential Capital Investment", American Economic Journal:Economic Policy Vol.7 No.1 pp.300-330.

Oates, W.E & Fischel W.A.(2016)."Are Local Property Taxes Regressive,Progressive,or What?"National Tax Journal 69:2 pp.415-434.

Paksoy, S.& Bakan S.(2010). "Türkiye'de Uygulanan Vergi Politikaları ve Ekonomik Büyüme Üzerine Etkileri:(1980 Sonrası), Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,No:9 (32), ss.150-170.

Pehlivan, O.(2011). Vergi Hukuku, 1.Baskı, Trabzon: Murathan Yayınevi.

Perotti, R.(1993). "Political Equilibrium, Income Distribution, and Growth", Review of Economic Studies,No: 60, pp.755-776.

Przeworski, A.& Stokes Susan C.& Manin B.(1999). "Democracy, Accountability, and Representation", Cambridge University Press.

Reisen, H.(2004)."Innovative Approaches to Funding The Millenium Development Goals", OECD Development Centre Policy Brief, No.24.

Ricardo, D.(1817)."On The Principles Of Political Economy and Taxation", Batoche Books.

Romzek, B.S& Dubnick M.J(1987). "Accountability In The Public Sector Lessons From The Challenger Tragedy", Public Administration Review Vol.47 No.3 pp.227-238.

Savran, S.(2013). Üçüncü Büyük Depresyon: Kapitalizmin Alacakaranlığı, 1.Baskı, İstanbul: Yordam Kitap Yayınevi.

SIGMA,(1997). "External Audit&Financial Control Glossary", Support For Improvement In Governance and Management, pp.1-38.

Summers Lawrence H.(1982). "Tax Policy The Rate Of Return and Savings", Nber Working Paper Series No.995 pp.1-47.

Wiener, J.B.(2007).”Think Globally Act Globally:The Limits Of Local Climate Policies”, University Of Pennsylvania Law Review 155,1961-1979.

Yalman, İ.V&Sandalcılar A.R&Demirkoparan F.(2011).”Özgürlükler ve Ekonomik Kalkınma: Latin Amerika ve Türkiye”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 10.Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu Özel Sayısı ss.431-444.

<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss533.pdf>

<http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/609ef884-3b3c-4bc3-84fe-9254244c3490/odemelerdengesi.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-609ef884-3b3c-4bc3-84fe-9254244c3490-m8p0AF6>

<http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=66670>

<http://www.birlesikmetal.org>

https://pbk.tbmm.gov.tr/dokumanlar/10-kalkinma_plani.pdf

<http://www3.tcmb.gov.tr/yillikrapor/2017/files/tr-full.pdf>

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2017.pdf

<https://www.transparency.org>

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/docs/body/taxation_internal_market_en.pdf

<https://www.hazine.gov.tr/kamu-finansmani-istatistikleri>

<http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27693>

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0ahUKEwjJtULSvOrbAhVG6KQKHbtAXEQFghSMAM&url=https%3A%2F%2Ftusiad.org%2Ftr%2Ftum%2Fitem%2Fdownload%2F8704_78a2760fd2bdc3b42ab372d6429cbd80&usg=AOvVaw0P9DJXyWW81frDYdwr0C57

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjHuPK0z-TaAhVCb1AKHZeXBCwQFggpMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.tuik.gov.tr%2FPdfGetir.do%3Fid%3D24579&usg=AOvVaw0awsuZvOa9EEMizrGTuDKz>

<http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/TemelEkonomikGostergeler.aspx>

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjttSPA0eTaAhXKYVAKHT59AJEQFgg5MAE&url=http%3A%2F%2Fwww.tuik.gov.tr%2FPreHaberBultenleri.do%3Fhbid%3D12&usg=AOvVaw3Z8AMZx8cod5Vtk5YEK5Vj>

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjFmc6c0uTaAhVLa1AKHcjiA_cQFggxMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.tuik.gov.tr%2FbasinOdasi%2Fhaberler%2F2016_107_20161013.pdf&usg=AOvVaw3NLLIDd47JWCjd7EUmZ-5e

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171223-11.htm>

http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/beyannamerehberi/2017_ucretgeliri.pdf

<http://www.gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/yatirimlarda-vergisel-tesvikler/II-konularina-gore-vergisel-tesvikler/m>

<http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/kurumvergisirehber.htm>

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Tebliğler/KDV/kdv_genteb.htm

<http://www.gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/yatirimlarda-vergisel-tesvikler/II-konularina-gore-vergisel-tesvikler/b-ar-ge>

https://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/oracle/webcenter/portalapp/pages/content/docListViewer.jspx?folder=/Contribution%20Folders/web/Yatirim/istatistikler%20ve%20Yayinlar/ekler/01.Istatistikler/&parentPage=yatirim&_afLoop=28932154448180474&_afWindowMode=0&_afWindowId=p2du0pxcm&_adf.ctrl-state=qthsp1uc6_73#!%40%40%3F_afWindowId%3Dp2du0pxcm%26_afLoop%3D28932154448180474%26folder%3D%252FContribution%2BFolders%252Fweb%252FYat%25C4%25B1r%25C4%25B1m%252F%25C4%25B0statistikler%2Bve%2BYay%25C4%25B1nlar%252Fekler%252F01.%25C4%25B0statistikler%252F%26parentPage%3DYatirim%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dqthsp1uc6_77

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4691.pdf>

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24865>

http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/gerekceler/KDV/tvk_4760_sayili_kanun.pdf

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/01/20050127-3.htm>

<http://www.gib.gov.tr/3218-sayili-serbest-bolgeler-kanunu-genel-tebligleri>

Extended Abstract

Introduction

The public benefits from instruments such as tax, expenditure, debt policy in fiscal policy applications for economic growth and development purposes. The most common of these purposes is the tax policy.

The purpose of this study is that question the functioning of the relationship between tax and growth on the structure of the current Turkish tax system. By using the literature review in the study, the Turkish tax system and internationally experienced developments will be addressed to preventive / supportive taxation. Therefore, the population of the study is the growth focused tax policies in the world and target population is the Turkish tax system.

Method

In the study, literature studies and data analysis are used to evaluate the impacts and evaluations of incentive applications. The recent changes in our tax legislation and economic data published by national and international organizations over the past 10 years have been evaluated when measuring the relationship between incentive laws and growth.

Result and Discussion

There is an important relationship, between the direction of changes of corporate tax and growth. The tax increase brought by the last regulation in the

corporation tax cause to affect negatively on capital. There is many reasons about this situation and it’s also affected by global improvements.

In Turkey tax system has some policies against to a growth focused taxation. These are; heavy tax burden on workers, corporate tax which isn’t encouraging financing through equity structure and VAT which is questioned about that whether it’s fair to give privilege to some income groups. Besides efficiency of the stamp tax which has been debated for years, increases the bureaucratic procedures is questioned. Public can emphasizing to environmental and energy taxes for being sensitive of foreign investment and capital rather than like fees and low rate taxes.

In Turkey should be created comprehensive strategies in tax policies for attracting investments to the country and providing to efficiency of resources. Tax gaps should be reduced to a minimum by following international studies on tax compliance.